

УДК 177.7: 355.087.2:94(477)“2014”

DOI: 10.33099/2707-1383-2019-34-4-15-33

*Стасюк Ю. М., кандидат історичних наук,
підполковник, начальник науково-дослідної
лабораторії проблем воєнної історії
України НУО України імені Івана
Черняхівського (м. Київ)
ORCID: 0000-0003-3832-4353*

ВОЛОНТЕРСЬКА ДОПОМОГА УКРАЇНСЬКИМ ДОБРОВОЛЬЧИМ ФОРМУВАННЯМ НА ПОЧАТКУ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

У статті досліджено участь волонтерів, благодійників у забезпеченні українських добровольчих формувань під час їх створення на початку антитерористичної операції у 2014 р. Розглянуто унормовану законодавчу базу функціонування волонтерства в Україні стосовно зміцнення національної оборони держави. Висвітлено як держава оцінила волонтерство та захищала учасників, які активно забезпечували необхідним захисників Вітчизни на Сході України під час АТО.

Ключові слова: *українські добровольчі формування, волонтери, волонтерський рух, благодійність, волонтерські та благодійні організації.*

З давніх часів для будь-якої армії важливе значення має всебічне забезпечення, до якого належить речове забезпечення; матеріально-технічне забезпечення; харчування; медицина тощо. Потреби новостворюваних формувань задовольнялися переважно за рахунок місцевих ресурсів: місцевих державних органів влади, органів самоврядування, волонтерського руху.

Проблематикою волонтерського ру-

ху під час антитерористичної операції на Сході України особливо на початковому етапі розглядали та досліджували Тинченко Я. Ю. [31], Тохтарова І. М. [32], а також колективи авторів у працях [2], [15].

Метою статті є розглянути роль волонтерського руху на початку АТО щодо забезпечення українських добровольчих формувань на етапі створення та функціонування.

На розбудову тимчасових легальних збройних формувань, які мали діяти як допоміжні для ЗС України та правоохоронних органів, коштів з центрального бюджету країни майже не виділяли, тому їх забезпечення усім необхідним, за винятком зброї, покладалося переважно на місцеві органи влади та місцеві органи самоврядування [11], однак для них це був непомірний тягар.

Обласні державні адміністрації під час формування батальйонів територіальної оборони відповідно до чинного законодавства опрацьовували Програми матеріально-технічного забезпечення, в яких передбачалося виділення коштів з місцевого бюджету на придбання техніки, одягу, військової екіпіровки тощо. Розмір коштів залежав від потенціалу регіону. Рівненська обласна державна адміністрація виділила 3,02 млн грн, Закарпатська обласна рада прийняла рішення фінансувати 6,4 мільйона гривень [29, с. 204].

Новостворений уряд України після втечі В. Януковича отримав на рахунках державного казначейства суму коштів, що еквівалентна менш 10 тис. доларів та великий державний борг. З початком агресії перед Урядом України постало питання за рахунок держави першочергового забезпечення, відновлення та приведення у боєздатний стан наявних

військових формувань. Опосередкованим свідченням важкого фінансового становища в країні було те, що навіть на ЗС України, які потребували термінового відновлення та приведення у боєздатний стан, не було достатньо коштів, тому Уряд України терміново вніс законопроект про необхідність змін до низки законів України, що дали б змогу залучати кошти від благодійників для відновлення обороноздатності країни. Верховна Рада України ухвалила цей законопроект 8 квітня 2014 року [8]. Зокрема ст. 2 Закону України “Про оборону України” доповнено частиною 7: “Фінансування потреб національної оборони держави може здійснюватися додатково за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб”, а в Законі України “Про Збройні Сили України” ст. 15 доповнили так: “Фінансування Збройних Сил України може здійснюватися додатково за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб” [12; 13].

На допомогу ЗС України та українським добровольчим формуванням прийшов волонтерський рух, який розширився та зміцнів під час Революції гідності. Українські добровольчі формування, утворені поза силовими відомствами, як показав досвід, могли сподіватися на допомогу лише від волонтерів та благодійників, які брали їх на повне забезпечення й утримання.

Можна не без перебільшення констатувати, що у складний для України 2014 рік проукраїнський волонтерський рух забезпечував ключові аспекти потреб українських добровольчих формувань. Зазначимо, що волонтерський рух виник ще під час Євромайдану та Революції гідності, активно діяв та забезпечував протестувальників. Російська агресія привела до ще більшої консолідації суспільства, за короткий час збільшення кількості волонтерських організацій та появи багатьох громадян, які виявили бажання допомогти Українському війську. Так, лише у Дніпропетровській області у діяльності волонтерських неофіційних та офіційних організаціях брали участь понад 200 тис. волонтерів, що надавали допомогу Українському війську, зокрема українським добровольчим формуванням [5]. Серед волонтерів та благодійників були люди різного матеріального достатку із різних прошарків суспільства.

У кожній цивілізованій країні світу волонтерство регулюється певними законами. В Україні волонтерство офіційно визнано Постановою Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 10 грудня 2003 року № 1895, якою затверджено положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг [25]. Ця постанова втратила

чинність у зв'язку з ухваленням Верховною Радою України Закону України від 19 квітня 2011 року № 3236-VI “Про волонтерську діяльність” [9].

Закон України “Про затвердження Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів антитерористичної операції” було ухвалено 30 жовтня 2014 року № 1089 [10]. У загальних положеннях закону зазначено, що волонтер АТО – фізична особа – благодійник (громадянин України або іноземець чи особа без громадянства, яка перебуває в Україні на законних підставах), яка досягла вісімнадцятирічного віку, провадить волонтерську діяльність на добровільній і безоплатній основі, внесена до Реєстру волонтерів АТО згідно з Податковим кодексом України та Законом України “Про волонтерську діяльність”.

Верховна Рада України 5 березня 2015 року ухвалила Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності”, який набув чинності 1 квітня 2015 року [20]. Законом, зокрема, скасовано необхідність надання організаціям статусу волонтерських, передбачено провадження волонтерської діяльності в зоні проведення антитерористичної операції (ведення бойових дій), можливість надання одноразової грошової допомоги сім'ям

волонтерів, які загинули в ході проведення АТО, та волонтерам, що дістали поранення, врегульовано питання добровільного страхування волонтерів, укладання договорів на провадження волонтерської діяльності лише за бажанням, визначено, що діти віком від 14 років можуть займатися волонтерською діяльністю за згодою батьків.

5 грудня 2014 року Організація Об'єднаних Націй спільно з Урядом України та волонтерськими організаціями представили результати загальнонаціонального дослідження стану волонтерства в Україні. У висновках дослідження "Волонтерський рух в Україні", проведеного компанією "GfK Ukraine", експерти вказують, що 23 % українців мали досвід волонтерства, із них 9 % почали займатися волонтерством протягом останнього року. Основним напрямом діяльності волонтерів у 2014 році стала допомога всім українським збройним формуванням, які беруть участь в АТО, і пораненим – цим займалися 70 % волонтерів. У 2014 році кількість українців, які жертвують кошти, збільшилась до 63 %, тоді як до 2014 року жертвували кошти лише 49 % українців. 43 % з тих, хто коли-небудь жертвував кошти, робили це безпосередньо, третина не пам'ятає назви благодійної організації, через яку вони зробили внесок. Суми пожертв українців різняться від кількох

гривень до 283 тис. грн на рік [4]. За даними соціологічного дослідження, проведеного фондом "Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва", 32,5 % громадян через благодійні фонди лише протягом травня-вересня 2014 року мали досвід переказу коштів на рахунки українських збройних формувань. Майже 23 % українців через благодійні фонди і волонтерські організації, передали кошти, речі, продукти. 9 % громадян брали участь у магазинних акціях, купивши товари за списками для потреб армії та передавши їх волонтерам [21].

З осені 2014 року волонтери почали тісно співпрацювати з Міністерством оборони України, в якому створено раду волонтерів "Волонтерський десант", яка взаємодіє з Асоціацією народних волонтерів, що об'єднує понад 40 перевірених волонтерських проєктів. За підрахунками у 2014 році лише найбільші всеукраїнські волонтерські об'єднання передали українському війську 500 млн грн [2, с. 105, 108]. Представники волонтерських організацій долучалися до речового, харчового та медичного забезпечення, деякі з них працюють у департаментах Міністерства оборони, що відповідають за постачання Збройних Сил України [33, с. 10]. Подібні ради створені при силових структурах держави, таких як

ДПС України, МВС та НГУ [27; 28]. До благодійницької діяльності долучалися організації, установи та заклади різноманітних форм власності. Так, Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д. І. Яворницького надав військовому медичному закладу, в якому лікувалися учасники АТО, ліки вартістю 12 тис. 972 грн [14].

Крім матеріальної допомоги, яку надавали волонтери, іншим аспектом їх діяльності був позитивний вплив на психічний та емоційний стан українських захисників. В українському війську, яке брало участь в боях на Сході України активно проводилася душпастирська робота офіційних конфесій з учасника бойових дій [36; 37]. Бійці, бачачи діяльність волонтерів, відчували нерозривний зв'язок з народом, що піднімало їх бойовий дух.

Громадсько-політична активність населення в 2014 року мала вплив і на церковно-релігійні структури, які також започаткували волонтерські ініціативи, спрямовані на допомогу учасникам АТО, їхнім сім'ям. Капелани українських церков стали духовними подвижниками в час російської агресії. У 2014 році священнослужителі опинилися поруч із захисниками Вітчизни в районах бойових дій, а тому актуалізувалося питання щодо справедливого їх соціального захисту під час своєї ді-

яльності. 2 липня 2014 року Кабінет Міністрів України видав Розпорядження № 677-р “Про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах, Національній гвардії, Державній спеціальній службі транспорту та Державній прикордонній службі”, яке розпочало процес творення у лавах Збройних Сил України та інших військових формувань капеланської служби. Прихожани храму св. Петра і Павла у Львові лише за три перші роки війни на Сході України зібрати близько 4 млн грн., окрім цього для учасників бойових дій придбали бронезилети, каски, екіпірування, за частини до техніки тощо. Також активно взаємодіяли з благодійниками із-за кордону [15, с. 74].

Виявлено, що займатися волонтерством, особливо у 2014 та на початку 2015 року, було досить небезпечно. Багато волонтерів під час надання допомоги бійцям українського війська діставали поранення, потрапляли в полон, а деякі загинули. За даними Міністерства соціальної політики України станом на 5 грудня 2016 року одnorазову грошову допомогу на загальну суму 5,9 млн гривень отримали 9 сімей загиблих волонтерів та 2 волонтери у зв'язку із встановленням їм інвалідності. Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Порядок надан-

ня статусу особи, на яку поширюється чинність Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” від 23.09.2015 № 740, деяким категоріям осіб [23]. Отримали такий статус 6,1 тис. осіб. Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2016 № 336 затверджено Порядок призначення та виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності деяких категорій осіб відповідно до Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”. Таку допомогу призначено членам сімей 91 загиблого та 22 особам, яким встановлено інвалідність [22].

Станом на 1 жовтня 2015 року з полону було визволено 38 волонтерів, тоді як представників ДПС України – 25 осіб [2, с. 21]. Так, відома добровольча (волонтерська) група “Аеророзвідка” (офіційна назва – волонтерський проект “Аеророзвідка” благодійної організації “Всеукраїнський благодійний фонд “Рубіж”) спеціалізувалася на налагодженні систем контрбатареїної боротьби у військових частинах та підрозділах, які брали участь в АТО, налагоджені комплексних автоматизованих систем оптичної розвідки, корегування вогню артилерії та спостереження за діями військ із використанням безпілотних літальних апаратів, камер

відео спостережень. Зокрема представники цієї групи плідно співпрацювали з Центром воєнно-стратегічних досліджень НУОУ, за допомогою безпілотних літальних апаратів власними силами збирали розвідувальну інформацію про противника в районі проведення АТО і передавали її підрозділам Українського війська. За спогадами представників Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ, під час виконання подібних завдань 15 березня 2015 р. загинув командир групи В. Кочетков-Сукач, а перед цим у грудні 2014 року під час випробувань безпілотного літального апарата – представник групи Ю. Грачов [29]. Внесок загиблих добровольців був відмічений керівництвом НУОУ, їх прізвища викарбувані на меморіальній стелі “Випусники університету, які віддали своє життя за українську державу у ході проведення АТО на території Донецької та Луганської областей” (фото 1).

У фондах Національного музею історії України зберігається прапор України, який подружжя Кононович привезло з тримісячного полону. Їх незаконно ув’язнили бойовики за надання волонтерською допомогою для Українського війська [23]. Щоб закупити необхідні речі та бронезилети для бійців у зоні АТО, вони

Фото 1. На меморіальній стелі в Національному університеті оборони України ім. Івана Черняховського серед загиблих випускників навчального закладу є прізвища волонтерів добровольчої (волонтерської) групи “Аеророзвідка” Кочетов-Сукач В. В. та Грачов Ю. О.

продали всі цінності, навіть обручки. Переважно надавали допомогу 24-му БТрО “Айдару”, 128-й і 30-й бригадам ЗС України. Олександр Кононов неодноразово чув слова вдячності від бійців, він згадує: “У мою “Газель” набивалася юрба солдатів у повному обмундируванні, перевантажений мікроавтобус сідав на “пузо”, Віка стрибала за кермо, і ми їхали по самому “передку”, по “нульовий” зоні. Бійці нам говорили, що саме наша присутність піднімала їм бойовий дух.” (переклад – Ю. С.) [1].

За отриманою інформацією від військових у 2014 та 2015 роках, які перебували на лінії фронту, а також волонтерів, які їм допомагали, часто висловлювалася думка, що “якщо щось потрапляє до штабу, то зазвичай там і залишається”. Кращі (за їхніми словами) речі зазвичай вибирають ті, хто перебуває в тилу, а на лінію фронту потрапляло те, що залишиться після розподілу, органи управління можуть присвоїти або облікувати речі і здати на склади як недоторканне майно, або відбувалися крадіжки посадовими особами [26; 34]. Більше того, практика показує, що речі на лінію фронту зі штабу організовано не завозили: бійці могли отримати новий одяг лише тоді, коли виїжджали з “передової” (позиції на першій лінії фронту) в тил і особисто приходили на склад. Безпосередньо солдатам на фронт ввозили речі тільки волонтери, найдосвідченіші з яких намагалися діяти, оминаючи штаби. Так, для волонтерського руху характерною рисою стала адресність. Волонтерська допомога швидко надходила тим, хто потребував її насамперед [35, с. 26].

З початку агресії без волонтерського руху практично неможливо було забезпечити вояків якісними продуктами харчування, теплим одягом, засобами обігріву. Велика кількість не-

байдужих людей готували до кожного свята борщові набори, вареники тощо та доставляли все на передову [3].

Поряд з цим, волонтерські організації України виготовляли різноманітні речі для воїнів АТО: маскувальні сітки, теплі рукавиці і шкарпетки, маскувальні халати; сушені овочі для борщових і супових наборів, білизни та балакави, браслети з паракорду тощо. За даними інформаційних ресурсів, цим займаються 216 волонтерських організацій, найбільше – у м. Києві 33 і Київській області 21 [7]. Інше джерело станом на 06.07.2015 подає чисельність у 239 волонтерських організацій [6].

Особливо складну справу щодо пошуку загиблих взяли на себе українські волонтери. Так, дослідник Я. Тинченко зазначає, що для збирання тіл загиблих бійців Українського війська протягом 1–2 вересня 2014 року було сформовано групи волонтерів, до складу яких увійшли досвідчені пошуковці загиблих у Другій світовій війні. Одна з цих груп, сформована на базі Національного військово-історичного музею України, вже 3 вересня (за власний кошт) працювала в районі Савур-могили, а потім поблизу Ілловайська. Офіційно ця робота була названа Місією “Евакуація-200”, самоназва групи – “Чорний тюльпан”.

Керівником групи став бізнесмен Ярослав Жилкін. Завдяки її роботі в моргах Дніпропетровська та Запоріжжя віднайдено майже 65 тіл учасників українських добровольчих формувань, більшість з яких вони допомогли ідентифікувати слідчим МВС цих областей [32].

Ситуація в галузі медичного забезпечення напередодні початку АТО оцінюється неоднозначно. З одного боку, посадові особи запевняли про бездоганну його організацію, з іншого – громадські діячі висловлювали звинувачення у повній руйнації системи військової медицини, адже якби система військової медицини перебувала в належному стані, то не довелося б докладати стільки зусиль волонтерам.

Важливим чинником в організації медичного забезпечення стало налагодження тісної взаємодії військової медицини з цивільною. Уже 16 квітня 2014 року – через два дні після оголошення початку АТО – при Міністерстві охорони здоров'я було створено штаб із координації дій у зоні АТО, до складу якого входили медичні служби Міноборони, Нацгвардії, Міністерства внутрішніх справ та Служби безпеки України. Частина поранених скеровували у спеціалізовані цивільні лікувальні заклади для надання кваліфікованої допомоги [16].

Неоціненну допомогу учасникам АТО на передовій надавали медики-волонтери [17]. Лікарям-добровольцям не дають офіційних відряджень на фронт на Донбас, тому медики-волонтери допомагали військовим лише під час відпусток чи неоплачуваних відгулів. Натомість у військовому відомстві визнають: на фронті бракує майже половини медперсоналу.

Досить часто життя солдата залежить від надання своєчасної допомоги. Відома волонтерська група “Вітерець” вважається посередником між потерпілим та військовими лікарями. Через розтягнутість лінії зіткнення представників медицини від державних силових відомств не вистачало, тому волонтери доставляють поранених із передової у шпиталі, найближчі до лінії зіткнення. З жовтня 2016 року на Сході України розпочалася 19-та ротація Першого добровольчого мобільного шпиталю ім. Миколи Пирогова. Медики добровольчого мобільного шпиталю повернулися на передову, оскільки Міністерство оборони погодилося офіційно залучити їх до проведення АТО. Медики-волонтери зазначеного мобільного шпиталю за півтора року надали медичну допомогу понад 7000 бійцям із зони АТО.

Для довідки. Перший добровольчий мобільний шпиталь ім. Пирогова

– волонтерський проект, у рамках якого медики з різних міст України їдуть працювати в зону АТО. Шпиталь розпочав роботу у грудні 2014 року в Кураховому Донецької області в районі проведення АТО. Надалі медики допомагали військовим і цивільним у Луганській області безпосередньо біля лінії зіткнення. Проект об’єднує медиків, навчених за стандартами тактичної медицини. За три роки перебування в районі проведення АТО особовий склад провів 33 ротації, в яких брало участь більше 400 медиків-волонтерів. 88 медичних працівників отримали статус учасника бойових дій, 26 – відмічені державними нагородами [19].

Низка проблем виявилася в галузі матеріально-технічного забезпечення. Найсерйознішою з них (і найбільш наголошуваною засобами масової інформації) стало забезпечення військовослужбовців сучасними польовими аптечками, укомплектованими кровоспинними та знеболюючими препаратами, які відповідають сучасному рівню розвитку медицини. Оскільки наявні у силових структурах держави засоби надання першої медичної допомоги були безнадійно застарілими станом на 2014 рік, а коштів для закупівлі новітніх аптечок практично не виділялось, в перші місяці АТО ви-

няткового значення набула діяльність волонтерських організацій. Навіть керівництво Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України в липні 2014 року визнало значний внесок волонтерів у забезпечення медикаментами медичних установ Міноборони та медичних фахівців у військах. Зокрема, волонтери почали комплектувати аптечки для військових за сучасними вимогами. Тільки упродовж серпня 2014 р. вони укомплектували 50 тис. таких аптек. Іншим важливим джерелом покриття потреб у медичних засобах стала іноземна допомога. Великі партії аптек першої медичної допомоги постачались урядами США, Канади, Великої Британії [16].

Отже, аналіз фактичних матеріалів доводять, що забезпечення українських добровольчих формувань відбувалося у складних умовах, оскільки

державні структури у 2014 році основні зусилля спрямувала на відновлення та приведення у боєздатний стан регулярних військових формувань, а забезпечення добровольчих формувань передбачалося за рахунок місцевих ресурсів тих регіонів, де вони створювалися. Однак через дефіцит коштів у місцевих бюджетах територіальних громад і складну економічну ситуацію в 2014 році роль волонтерства та благодійництва у забезпеченні українських формувань була необхідною. Спектр волонтерської допомоги був досить широкий: їжа, одяг, екіпірування, ліки, транспорт, відновлення військової техніки тощо. При цьому волонтерський рух періоду Євромайдану та Революції гідності став основою для волонтерства та благодійництва в забезпеченні українських добровольчих формувань.

Список використаних джерел і літератури

1. Александр Кононов: “Сепаратисты заставляли меня сбрызнуть мой “бандеровский” чуб, но я не сдался” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fakty.ua/221436-separatisty-zastavlyali-menya-sbrit-moj-banderovskij-chub-no-ya-nesdalsyateper-takoj-zhe-oseledec-u-moego-lyubimca-kozla-kuzi>.
2. Біла книга антитерористичної операції на Сході України (2014 2016). – Київ: НУОУ, 2017. – 250 с.
3. Буковинські господині передали бійцям на передову 58 відер голубців і 44 відра налисників, – фото [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipress>.

ua/news/na_bukovyni_mistsevi_gospodyni_prygotuvaly_biytsyam_na_peredovu_58_vider_golubtsiv_i_44_vidra_nalysnykiv_foto_113145.html (Дата опублікування: 03.03.2015).

4. 85% українців вважають що волонтерський рух допомагає зміцненню миру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gfk.com/uk-ua/rishennja/press-release/85-ukrajinciv-vvazajut-shcho-volonterskii-rukhdopomagaje-zmicnennju-miru/>.

5. Відкриття музею “Громадянський подвиг Дніпропетровщини в подіях АТО” [Електронний ресурс] // Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького (м. Дніпро). – Режим доступу: http://museum.pd.ua/news_0857.html (Дата перегляду: 05.05.2018).

6. Волонтерські організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poruch.ua/volonterskie-organizatsii.html> (Дата оновлення: 06.07.2015).

7. Допомога армії своїми руками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dopomoga-armii.com.ua>.

8. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення матеріально-фінансового забезпечення обороноздатності держави” від 08.04.2014 № 1190-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1190-18/paran6#n6&test=XX7MfyrCSgkywMBIZiLq8SFRHI4ogs80msh8Ie6>.

9. Закон України “Про волонтерську діяльність” від 19.04.2011 № 3236-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.

10. Закон України “Про затвердження Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів антитерористичної операції” від 30.10.2014 № 1089 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.

11. Закон України “Про затвердження Указу Президента України “Про часткову мобілізацію” від 17.03.2014 № 1126-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1126-18/paran2#n2>.

12. Закон України “Про Збройні Сили України” від 06.12.1991 № 1934-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.

13. Закон України “Про оборону України” від 06.12.1991 № 1932-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

14. Звіт історичного музею щодо допомоги військовим пораненим в зоні АТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://museum.dp.ua/news_0665.html (Дата перегляду: 10.05.2018).

15. Звіт про науково-дослідну роботу “Волонтерський рух в Україні під час воєнної агресії Російської Федерації (2014 – 2017 рр.)”, шифр “Волонтер” (заклучний). – Львів: НАСВ, 2017. – 139 с.

16. Казан Е. Проблеми медичного забезпечення Збройних Сил України в Антитерористичній операції (2014–2015) [Електронний ресурс] / Е. Казан. – Режим доступу: <https://www.ukrmilitary.com/2016/09/medicine-ato-14-15.html> (Дата опублікування: 12.09.16).

17. Лікарі – учасники АТО [Електронний ресурс] // Департамент охорони здоров'я львівської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <http://www.health-loda.gov.ua/ukr/zonaato/3905.html>.

18. Медики, які рятують поранених на передовій, вирушають на схід. Потрібна допомога [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadskeradio.org/ru/programs/rankova-hvylyu/medyky-yaki-ryatuyut-poranenyh-na-peredoviy-vyrushayut-na-shid-potribna-dopomoga>.

19. Наливайченко В. Медики-волонтеры работают на востоке вопреки бюрократическим преградам, без привычных в медицине взяток, рискуя жизнью / В. Наливайченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gordonua.com/blogs/nalivaychenko/mediki-volontery-rabotayut-na-vostoke-vopreki-byurokraticheskim-pregradam-bez-privychnyh-v-medicine-vzyatok-riskuya-zhiznyu-222561.html> (Дата опублікування: 18.12.2017).

20. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid=FAD1840CBD9EFE08F593D15C4F5E80A4.app1?art_id=175688&cat_id=160017.

21. Офіційний сайт Фонду Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dif.org.ua/ua/commentaries/sociologist_view/32anizh-miski-zhiteli.htm.

22. Постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей” від 29.04.2016 № 336 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/336-2016-%D0%BF>.

23. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку надання статусу особи, на яку поширюється чинність Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, деяким категоріям осіб” від 23.09.2015 № 740 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248515121>.

24. Прапор України з Жовтневої районної ради м. Луганська, 2000-ні рр. // Національний музей історії України у Другій світовій війні [Фонди. – Колекційний опис № 876. Т. 1. – 2015. – Т-9733. – “Війни” (Антитерористична операція на Сході України)].

25. Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 № 1895 (Постанова втратила чинність на підставі Постанови КМ № 771 (711-2011-п) від 06.07.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-%D0%BF>.

26. Прокуратура розслідує крадіжку гуманітарної допомоги від волонтерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua1.com.ua/society/prokuratura-rozslidu-kradzhku-gumantarno-dopomogi-vd-volonterv-1276.html> (Дата опублікування: 24.04.2015).

27. Склад Громадської ради при ДСНС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Organizaciyna-struktura-Gromadskoyi-radi.html>.

28. Склад Громадської ради при Міністерстві внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mvs.gov.ua/ua/pages/466_Sklad_Gromadskoi_radi_pri_Ministerstvi_vnutrishnih_sprav_Ukraini.htm.

29. Список волонтерів російсько-української війни (2014 – дотепер) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.wikiwand.com/uk/Список_волонтерів_російсько-української_війни_\(2014_–_дотепер\)](http://www.wikiwand.com/uk/Список_волонтерів_російсько-української_війни_(2014_–_дотепер)).

30. Стасюк Ю. М. Особливості створення, забезпечення та бойового застосування українських добровольчих формувань (2014–2015 рр.) / Ю. М. Стасюк // Труды університету : зб. наук. пр. Нац. ун-ту оборони України. – Київ: НУОУ, 2018. – № 2 (147). – С. 201–209. Стасюк Ю. М. Особливості створення, забезпечення та бойового застосування українських добровольчих формувань (2014–2015 рр.) / Ю. М. Стасюк // Труды університету : зб. наук. пр. Нац. ун-ту оборони України. – Київ: НУОУ, 2018. – № 2 (147). – С. 201–209.

31. Стасюк Ю.М. Проблеми бойової діяльності інтернаціональних бригад під час Громадянської війни в Іспанії / Ю. М. Стасюк // Міжвузівський наук.-практ. семінару “Досвід застосування Збройних Сил у світових війнах і воєнних конфліктах ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції та закономірності” (Київ, 26 травня 2016 р.). – Київ: НУОУ, 2016. – С. 63–66.
32. Тинченко Я. Ю. Ілловайськ. Екстимація. Підсумки / Я. Ю. Тинченко // Анексія Автономної Республіки Крим і Війна на Донбасі: матеріали Всеукр. наук. військ.-іст. конф. (Київ, 23 вересня 2015 р.). – Київ: Нац. військово-історичний муз. України, 2015. – С. 175–180.
33. Тохтарова І. М. Волонтерський рух в Україні: шлях до розвитку громадянського суспільства як сфери соціальних відносин [Електронний ресурс] / І. М. Тохтарова // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2014. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_2_5.
34. Три історії про те, як українці озброюють українську армію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/person/2014/07/11/174797/>.
35. Усна історія російсько-української війни (2014–2015 роки). Вип. 1 / за ред. В. Мороко; Укр. ін-т нац. пам'яті, Запорізь. нац. ун-т, Іст. ф-т. – Київ: К.І.С., 2015. – 176 с.
36. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного од. обл. ЦВ 210.
37. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного од. обл. ЦВ 212.

References

1. Aleksandr Kononov: “Separatysty zastavljaly menja sbrytj moj “banderovskij” chub, no ja ne sdalsja” [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://fakty.ua/221436-separatystyzastavlyali-menya-sbrit-moj-banderovskij-chub-no-ya-ne-sdal-syateper-takoj-zhe-oseledec-u-moego-lyubimca-kozla-kuzi>.
2. Bila knygha antyterorystychnoji operaciji na Skhodi Ukrajinu (2014 2016). – Kyjiv: NUOU, 2017. – 250 s.
3. Bukovynsjki ghospodyni peredaly bijcjam na peredovu 58 vider gholubciv i 44 vidra nalysnykiv, – foto [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: [http://ipress.ua/news/na_bukovyni_mistsevi_gospodyni_prygotuvaly_biytsyam_na_peredovu_58_vider_golubtsiv_i_44_vidra_nalysnykiv_foto_113145.html\(Dataopublikuvannja:03.03.2015\)](http://ipress.ua/news/na_bukovyni_mistsevi_gospodyni_prygotuvaly_biytsyam_na_peredovu_58_vider_golubtsiv_i_44_vidra_nalysnykiv_foto_113145.html(Dataopublikuvannja:03.03.2015)).
4. 85% ukrajinciv vvazhajutj shho volontersjkyj rukh dopomaghae zmicznennju myru [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.gfk.com/uk-ua/rishen->

nja/press-release/85-ukrajinciv-vvazajut-shcho-volonterskii-rukhdopomagajezmichennju-miru/.

5. Vidkryttja muzeju “Ghromadjanskyj podvygh Dnipropetrovshhyny v podijakh ATO” [Elektronnyj resurs] // Dnipropetrovsjkyj nacionalnyj istorychnyj muzej im. D.I. Javornycjkogho (m. Dnipro). – Rezhym dostupu: http://museum.dp.ua/news_0857.html (Data perehlyadu: 05.05.2018).

6. Volontersjki orghanizaciji [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://poruch.ua/volonterskie-organizatsii.html> (Data onovlennja: 06.07.2015).

7. Dopomogha armiji svojimy rukamy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dopomoga-armii.com.ua>.

8. Zakon Ukrainy “Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo posylennja materialjno-finansovogho zabezpechennja oboronozdatnosti derzhavy” vid 08.04.2014 # 1190-VII [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1190-18/paran6#n6&test=XX7MfyrCSgkywMBIZiLq8SFRHI4ogs80msh8Ie6>.

9. Zakon Ukrainy “Pro volontersjku dijalnistj” vid 19.04.2011 # 3236-VI [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.

10. Zakon Ukrainy “Pro zatverdzhennja Porjadku formuvannja ta vedennja Rejestru volonteriv antyterorystychnoji operaciji” vid 30.10.2014 # 1089 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.

11. Zakon Ukrainy “Pro zatverdzhennja Ukazu Prezydenta Ukrainy “Pro chastkovu mobilizaciju” vid 17.03.2014 # 1126-VII [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1126-18/paran2#n2>.

12. Zakon Ukrainy “Pro Zbrojni Syly Ukrainy” vid 06.12.1991 # 1934-XII [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.

13. Zakon Ukrainy “Pro oboronu Ukrainy” vid 06.12.1991 # 1932-XII [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

14. Zvit istorychnogho muzeju shhodo dopomoghy vijsjkovym poranenym v zoni ATO [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://museum.dp.ua/news_0665.html (Data perehlyadu: 10.05.2018).

15. Zvit pro naukovu-doslidnu robotu “Volontersjkyj rukh v Ukraini pid chas vojennoji aghresiji Rosijskoho Federaciji (2014 – 2017 rr.)”, shyfr “Volonter” (zakljuchnyj). – Ljviv: NASV, 2017. – 139 s.

16. Kazan E. Problemy medychnogho zabezpechennja Zbrojnykh Syl Ukrajinjy v Antyterorystychnij operaciji (2014–2015) [Elektronnyj resurs] / E. Kazan. – Rezhym dostupu: <https://www.ukrmilitary.com/2016/09/medicine-ato-14-15.html> (Data opublikuvannja: 12.09.16).

17. Likari – uchasnky ATO [Elektronnyj resurs] // Departament okhorony zdorov'ja Ijvivs'koji oblasnoji derzhavnoji administraciji. – Rezhym dostupu: <http://www.health-loda.gov.ua/ukr/zonaato/3905.html>.

18. Medyky, jaki rjatujutj poranenykh na peredovij, vyrushajutj na skhid. Potribna dopomogha [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://hromadskeradio.org/ru/programs/rankova-hvylya/medyky-yaki-ryatuyut-poranenyh-na-peredoviy-vyrushayut-na-shid-potribna-dopomoga>.

19. Nalyvajchenko V. Medyky-volontery rabotajut na vostoce vopreky bjurokratycheskym prehradam, bez pryvychnykh v medycyne vzjatok, ryskuja zhyznju / V. Nalyvajchenko [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://gordonua.com/blogs/nalivaychenko/mediki-volontery-rabotayut-na-vostoce-vopreki-byurokraticheskim-pregradam-bez-privychnyh-v-medicine-vzyatok-riskuyazhiznyu-222561.html> (Data opublikuvannja: 18.12.2017).

20. Oficijnyj sayt Ministerstva socialjnoji polityky Ukrajinjy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid=FAD1840CBD9EFE08F593D15C4F5E80A4.app1?art_id=175688&cat_id=160017.

21. Oficijnyj sayt Fondu Demokratychni iniciatyvy imeni Iljka Kucheriva [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://dif.org.ua/ua/commentaries/sociologist_view/32anizh-miski-zhiteli.htm.

22. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrajinjy “Dejaki pytannja socialjnogho zakhystu veteraniv vijny ta chleniv jikh simej” vid 29.04.2016 # 336 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/336-2016-%D0%BF>.

23. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrajinjy “Pro zatverdzhennja Porjadku nadannja statusu osoby, na jaku poshyrjuetjsja chynnistj Zakonu Ukrajinjy “Pro status veteraniv vijny, gharantiji jikh socialjnogho zakhystu”, dejakym katehorijam osib” vid 23.09.2015 # 740 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248515121>.

24. Prapor Ukrajinjy z Zhovtnevoji rajonnoji rady m. Lughansjka, 2000-ni rr. // Nacionalnyj muzej istoriji Ukrajinjy u Drugij svitovij vijni [Fondy. – Kolekcijnyj

opys # 876. T. 1. – 2015. – T-9733. – “Vijny” (Antyterorystychna operacija na Skhodi Ukrajinijy)].

25. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro volontersjku dijalnistj u sferi nadannja socialjnykh poslugh: postanova Kabinetu Ministriv Ukrajinijy vid 10.12.2003 # 1895 (Postanova vtratyla chynnistj na pidstavi Postanovy KM # 771 (711-2011-p) vid 06.07.2011) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-%D0%BF>.

26. Prokuratura rozsliduje kradizhku ghumanitarnoji dopomoghy vid volonteriv [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ua1.com.ua/society/prokuratura-rozslidu-kradzhku-gumantarno-dopomogi-vid-volonterv-1276.html> (Data opublikuvannja: 24.04.2015).

27. Sklad Ghromadsjkoji rady pry DSNS Ukrajinijy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Organizaciynna-struktura-Gromadskoyi-radi.html>.

28. Sklad Ghromadsjkoji rady pry Ministerstvi vnutrishnih sprav Ukrajinijy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://mvs.gov.ua/ua/pages/466_Sklad_Gromadskoi_radi_pri_Ministerstvi_vnutrishnih_sprav_Ukraini.htm.

29. Spysok volonteriv rosijsjko-ukrajinsjkoji vijny (2014 – doteper) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: [http://www.wikiwand.com/uk/Spysok_volonteriv_rosijsjko-ukrajinsjkoji_vijny_\(2014_-_doteper\)](http://www.wikiwand.com/uk/Spysok_volonteriv_rosijsjko-ukrajinsjkoji_vijny_(2014_-_doteper)).

30. Stasjuk Ju. M. Osoblyvosti stvorennya, zabezpechennja ta bojovogho zastosuvannja ukrajinsjkykh dobrovoljchykh formuvanij (2014–2015 rr.) / Ju. M. Stasjuk // Trudy universytetu : zb. nauk. pr. Nac. un-tu oborony Ukrajinijy. – Kyjiv: NUOU, 2018. – # 2 (147). – S. 201–209. Stasjuk Ju. M. Osoblyvosti stvorennya, zabezpechennja ta bojovogho zastosuvannja ukrajinsjkykh dobrovoljchykh formuvanij (2014–2015 rr.) / Ju. M. Stasjuk // Trudy universytetu : zb. nauk. pr. Nac. un-tu oborony Ukrajinijy. – Kyjiv: NUOU, 2018. – # 2 (147). – S. 201–209.

31. Stasjuk Ju.M. Problemy bojovoji dijalnosti internacionaljnykh bryghad pid chas Ghromadjansjkoji vijny v Ispaniji / Ju. M. Stasjuk // Mizhvuzivsjkyj nauk.-prakt. seminaru “Dosvid zastosuvannja Zbrojnykh Syl u svitovykh vijnakh i vojennykh konfliktakh KhKh – pochatku KhKhI st.: tendenciji ta zakonomirnosti” (Kyjiv, 26 travnja 2016 r.). – Kyjiv: NUOU, 2016. – S. 63–66.

32. Tynchenko Ja. Ju. Illovajsjk. Eksghumacija. Pidsumky / Ja. Ju. Tynchenko // Aneksija Avtonomnoji Respubliki Krym i Vijna na Donbasi: materialy Vseukr. nauk. vijsjk.-ist. konf. (Kyjiv, 23 veresnja 2015 r.). – Kyjiv: Nac. vijsjkovo-istorychnyj muz. Ukrajinijy, 2015. – S. 175–180.

33. Tokhtarova I. M. Volontersjkyj rukh v Ukrajinі: shljakh do rozvytku ghromadjansjkoĝho suspiljstva jak sfery socialjnykh vidnosyn [Elektronnyj resurs] / I. M. Tokhtarova // Teorija ta praktyka derzhavnogho upravlinnja i miscevogho samovrjaduvannja. – 2014. – # 2. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_2_5.
34. Try istoriji pro te, jak ukrajinci ozbrojujuti ukrajinsjku armiju [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://life.pravda.com.ua/person/2014/07/11/174797/>.
35. Usna istorija rosijsjko-ukrajinsjkoji vijny (2014–2015 roky). Vyp. 1 / za red. V. Moroko; Ukr. in-t nac. pam'jati, Zaporiz. nac. un-t, Ist. f-t. – Kyjiv: K.I.S., 2015. – 176 s.
36. CDKFFA Ukrajinny imeni Gh. S. Pshenychnogho od. obl. CV 210.
37. CDKFFA Ukrajinny imeni Gh. S. Pshenychnogho od. obl. CV 212.

Stasiuk Yu.M., Candidate of Historical Sciences, Head of Research Laboratory of Research Center of Military History of Ivan Cherniakhovskyi National Defense University of Ukraine (Kyiv)

VOLUNTEERING ASSISTANCE TO UKRAINIAN VOLUNTARY FORMATION AT THE BEGINNING OF ANTI-TERRORIST OPERATION

For a long time for any armed group is essential who owns proprietary security; logistics; nutrition; medicine and so on. It directly affects the creation of the formation and the quality of his military activities.

The development of temporary legal armed formations, which were to act as auxiliaries to the armed forces and law enforcement, funds from the Central budget of the country is almost isolated in 2014.

The purpose of this article is to examine the role of the volunteer movement in the beginning of the ATO regarding the support of the Ukrainian volunteer units at the stage of establishment and operation.

Discusses the origins of the origin and formation of the legislative framework of the volunteerism movement in Ukraine for times of independence, as well as operational changes to it based on the experience obtained in 2014 and 2015. Also

considered animatorio legal framework for the operation of volunteerism in Ukraine concerning the strengthening of national defense.

The author presents the main ways of assisting the Ukrainian army, in particular, the Ukrainian volunteer units in 2014, volunteers, donors and the initiative of local public authorities and self-government. Highlight how the state has estimated the volunteering and protecting participants who actively provide the necessary defenders of the Fatherland in the East of Ukraine during the ATO.

It is established that the provision of Ukrainian volunteer units took place in difficult conditions because of the state structure in 2014, the main efforts directed at restoring and bringing in fighting as regular military formations, and providing volunteer units was assumed by the local resources of the regions where they were created. However, due to lack of funds in local budgets of territorial communities and the difficult economic situation in 2014, the role of volunteering and philanthropy in providing Ukrainian forces were necessary. Range of volunteering was wide enough: food, clothing, equipment, medication, transport, rehabilitation of military equipment and the like. While volunteering period Bromide and the revolution of dignity has become the Foundation for volunteerism and philanthropy in support of the Ukrainian volunteer units.

Key words: volunteer battalions, forming volunteer, volunteer movement, charity, volunteer and charity organizations.